DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 11 december 1997 *

I mål C-246/96,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Office of the Industrial Tribunals and the Fair Employment Tribunal (Belfast), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Mary Teresa Magorrian,

Irene Patricia Cunningham

och

Eastern Health and Social Services Board,

Department of Health and Social Services,

angående tolkningen av artikel 119 i EG-fördraget och av protokoll nr 2 om denna bestämmelse fogat till Fördraget om Europeiska unionen,

meddelar

* Rättegångsspråk: engelska.

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av ordföranden på andra avdelningen R. Schintgen, tillförordnad ordförande på sjätte avdelningen, samt domarna G. F. Mancini (referent), P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray och G. Hirsch,

generaladvokat: G. Cosmas,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Mary Teresa Magorrian och Irene Patricia Cunningham, genom J. O'Hara, barrister-at-law, och E. McCaffrey, solicitor,

— Förenade kungarikets regering, genom S. Ridley, Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud, samt R. Weatherup, QC, och N. Paines, barrister,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom C. Bury, M. Wolfcarius och C. Docksey, rättstjänsten, samtliga i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 5 juni 1997 av: Mary Teresa Magorrian och Irene Patricia Cunningham samt Förenade kungarikets regering och kommissionen,

och efter att den 10 juli 1997 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Office of the Industrial Tribunals and the Fair Employment Tribunal (Belfast) har genom beslut av den 9 juli 1996, som inkom till domstolen den 17 juli samma år, enligt artikel 177 i EG-fördraget ställt flera frågor om tolkningen av artikel 119 i EG-fördraget och av protokoll nr 2 om denna bestämmelse fogat till Fördraget om Europeiska unionen.

2 Dessa frågor har uppkommit i en tvist mellan å ena sidan Mary Teresa Magorrian och Irene Patricia Cunningham och å andra sidan Eastern Health and Social Services Board och Department of Health and Social Services. Tvisten avser vissa ytterligare förmåner från ett ålderspensionssystem som utgör ett "contracted-out"-system.

Nationell lagstiftning

3 Enligt section 2(4) i Equal Pay Act (Northern Ireland) 1970 (lag om lika lön avseende Nordirland, nedan kallad EPA) skall talan som avser lika lön väckas senast sex månader efter anställningens upphörande. I förfaranden som avser underlåtenhet att följa en likalöneklausul har kvinnor enligt section 2(5) inte rätt till förfallen lön eller skadestånd rörande en period som infallit mer än två år före talans väckande.

4 I section 56 i Social Security Pensions (Northern Ireland) Order 1975 (kungörelse om sociala trygghetspensioner avseende Nordirland) föreskrivs att om det är fråga om ett allmänt pensionssystem för statsanställda skall ministern, ministeriet eller annan person eller enhet som ansvarar för dess förvaltning vidta samtliga åtgärder som är nödvändiga för att reglerna skall överensstämma med kravet på lika tillträde.

5 I regulation 12 i Occupational Pensions Schemes (Equal Access to Membership) Regulations (Northern Ireland) 1976 nr 238 (förordningar om lika rätt till anslutning till ett yrkesbaserat pensionssystem för Nordirland, nedan kallade Occupational Pension regulations), genom vilken EPA har ändrats, föreskrivs att i förfaranden som avser rätt till anslutning till yrkesbaserade pensionssystem kan rätten att få ansluta sig till ett system inte föreligga för en period som infallit mer än två år före talans väckande.

6 I regulation 3 i Health and Personal Social Services (Superannuation) Regulations (Northern Ireland) 1984 (förordning om avgångspensionssystem för personal inom hälso- och socialvården avseende Nordirland, nedan kallade Superannuation Regulations) definieras en Mental Health Officer (nedan kallad MHO) som en heltidsanställd läkare eller sjuksköterska på sjukhus som helt eller delvis används för behandling av personer med psykiska störningar, och som ägnar hela eller en stor del av sin tid åt att behandla sådana personer.

7 I regulation 50(2) i Superannuation Regulations föreskrivs att om en person har uppnått eller passerat 50 års ålder och har arbetat såsom MHO under 20 år och fortsätter att arbeta såsom MHO, skall hans påföljande tjänstgöringsperioder för pensionsändamål bestämmas till dubbel längd och han skall vara berättigad till avgångspension vid 55 års ålder i stället för vid normalåldern 60 år.

Tvisten vid den nationella domstolen

8 Mary Teresa Magorrian och Irene Patricia Cunningham var anställda som legitimerade sjuksköterskor inom mentalvården av en statlig sjukvårdsnämnd som är ansvarig för att tillhandahålla sjukvårdstjänster och andra tjänster i en region på Nordirland.

9 De inledde sin tjänstgöring med att arbeta heltid med ställning som MHO. På grund av ökad arbetsbörda i hemmet började båda arbeta deltid, varför de förlorade denna ställning. Båda två hade dock ansvaret för en sjukvårdssal och fungerade därför som arbetsledare för heltidsanställda sjuksköterskor.

10 Skillnaden mellan deltidsanställning och heltidsanställning var mycket liten. Till följd av en omorganisation av arbetet år 1981 fastställdes arbetstiden för deltidsanställda sjuksköterskor till 31 timmar och 5 minuter per vecka, medan arbetstiden för heltidsanställd personal sänktes från 40 timmar till 37 timmar och 30 minuter per vecka.

11 Sökandena vid den nationella domstolen var båda anslutna och betalade avgift till Health and Personal Social Services Superannuation Scheme (avgångspensionssystem för personal inom hälso- och socialvården, nedan kallat Superannuation Scheme), vilket är ett frivilligt pensionssystem som utgör ett "contracted-out"-system till vilket både arbetsgivaren och arbetstagaren betalar avgift. Sedan år 1973 var detta system öppet för deltidsanställda arbetstagare vars arbetstid uppgick till ett visst antal timmar, och sedan år 1991 kan all deltidsanställd personal ansluta

sig till detta system, oberoende av antalet arbetstimmar. Enligt detta system erhåller de anslutna ett engångsbelopp när de går i pension och därefter månatliga utbetalningar.

12 Mary Teresa Magorrian gick i pension den 18 oktober 1992 vid en ålder av 59 år och 355 dagar. Hon hade då arbetat heltid som MHO i 9 år och 111 dagar mellan åren 1951 och 1963 och motsvarande 11 år och 25 dagar under deltidssystemet mellan åren 1979 och 1992. Hon hade även arbetat deltid mellan åren 1969 och 1979 enligt ett tidsschema som dock inte gav tillträde till avgångspensionssystemet.

13 Irene Patricia Cunningham gick å sin sida i pension i april 1994 vid en ålder av 56 år och 80 dagar. Hon hade då arbetat heltid som MHO i 15 år och 175 dagar mellan åren 1956 och 1974 och motsvarande 11 år och 105 dagar under deltidssystemet mellan åren 1980 och 1994. Även hon hade arbetat deltid mellan åren 1974 och 1980 enligt ett tidsschema som dock inte gav tillträde till avgångspensionssystemet. Hon valde att inte betala avgift till pensionssystemet under denna period.

14 Mary Teresa Magorrian avbröt således sin tjänstgöring mellan den period under vilken hon arbetade heltid och den period under vilken hon arbetade deltid, medan Irene Patricia Cunningham övergick direkt från att arbeta heltid till att arbeta deltid, utan att avbryta sin tjänstgöring.

15 När sökandena vid den nationella domstolen gick i pension erhöll de det engångsbelopp som de hade rätt till samt grundläggande avgångspension. De erhöll däremot inga ytterligare förmåner som de borde ha haft rätt till enligt regulation 50(2) i Superannuation Regulations, om de hade haft ställning som MHO när de gick

i pension. Vid förhandlingen har det framkommit att om sökandena vid den nationella domstolen hade kommit i åtnjutande av denna ställning, skulle de ha erhållit de ytterligare förmånerna utan att ha behövt betala ytterligare avgifter.

16 Den 22 september 1992 väckte sökandena talan vid den nationella domstolen med stöd av artikel 119 i fördraget och gjorde gällande att de hade rätt till ytterligare förmåner på grundval av deras tjänstgöringstid från och med den 8 april 1976, vilket var den dag då dom meddelades i mål 43/75, Defrenne (Rec. 1976, s. 455), eller i andra hand från och med den 13 maj 1986, vilket var den dag då dom meddelades i mål 170/84, Bilka (Rec. 1986, s. 1607). Sökandena har gjort gällande att det vid beräkningen av deras tjänstgöringstid inte är berättigat att begränsa sig vare sig till de två år som föreskrivs i EPA eller till den 17 maj 1990, vilket var den dag då dom meddelades i mål C-262/88, Barber (Rec. 1990, s. 1889), eftersom följden blir att de berövas ett effektivt rättsskydd.

17 Det framgår av beslutet om hänskjutande att det är ostridigt att utbetalning av dessa förmåner från sökandenas yrkesbaserade pensionssystem utgör en "lön" i den mening som avses i artikel 119 i fördraget och i rådets direktiv 75/117/EEG av den 10 februari 1975 om tillnärmningen av medlemsstaternas lagar om tillämpningen av principen om lika lön för kvinnor och män (EGT L 45, s. 19). Det framgår även av handlingarna i målet vid den nationella domstolen att båda sökandena väckte talan innan de lämnade sin anställning.

18 Den nationella domstolen fann i sitt interimistiska beslut av den 12 september 1995 att den omständigheten att deltidsanställda sjuksköterskor inom mentalvården frånkänns ställning som MHO utgör en indirekt diskriminering på grund av kön, eftersom en betydligt mindre andel kvinnor än män som arbetar inom mentalvården på Nordirland har möjlighet att uppfylla de krav som ställs för att arbeta heltid. Vidare konstaterade den nationella domstolen att denna diskriminering inte var befogad.

Tolkningsfrågorna

19 Eftersom den nationella domstolen anser att tolkningen av gemenskapsrätten är avgörande i målet, har den beslutat att förklara målet vilande och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"Fråga 1: För det fall

a) arbetstagare har varit anställda av en Health Board, som är ett statligt organ, och har utfört sådant arbete inom mentalvården för vilket det finns ett yrkesbaserat pensionssystem,

b) dessa arbetstagare vid varje relevant tidpunkt har varit anslutna till pensionssystemet eller uppfyllt villkoren för rätt att ansluta sig till detta,

c) det i pensionssystemet anges en bestämmelse som innebär att heltidsanställda som ägnar all arbetstid eller en betydande del av denna tid åt vård av mentalsjuka (s. k. Mental Health Officers) är berättigade till ytterligare förmåner, vilka deltidsanställda som utför samma arbete inte kan komma i åtnjutande av, och som lyder enligt följande:

Om en person har uppnått eller passerat 50 års ålder och har arbetat såsom Mental Health Officer under 20 år (nedan kallat tjänstgöring som ger rätt till ytterligare förmåner) och fortsätter att arbeta såsom Mental Health Officer,

i) skall hans påföljande tjänstgöringsperioder för pensionsändamål bestämmas till dubbel längd (nedan kallat tjänstgöringsperioder som räknas dubbelt), och

ii) skall han vara berättigad till avgångspension vid 55 års ålder i stället för vid normalåldern 60 år;

d) dessa arbetstagare har frånkänts ställningen som Mental Health Officer samt de ytterligare förmåner som följer av denna ställning enbart av det skälet att de var deltidsanställda,

e) den nationella domstolen har funnit att de bestämmelser som nämnts ovan i c och d innebär könsdiskriminering av deltidsanställda kvinnor inom mentalvården,

f) den avgångspension som de aktuella arbetstagarna uppbär och de ytterligare förmåner som de kräver endast kan utgå från tidpunkten för pensioneringen, det vill säga från och med år 1992 respektive från och med år 1994, sedan talan först väckts vid den nationella domstolen samt

g) beräkningen av ytterligare förmåner från respektive pensionsdag under åren 1992 och 1994 måste ske med hänsyn till antalet tjänsteår före år 1992,

skall under dessa omständigheter den tidpunkt då arbetstagarna påbörjade sin tjänstgöring, med avseende på beräkningen av de ytterligare förmåner som de har rätt till, bestämmas till

i) den 8 april 1976,

ii) den 17 maj 1990,

iii) en annan dag, och i så fall vilken?

Fråga 2: Förvägras dessa arbetstagare effektivt rättsligt skydd i gemenskapsrättens mening, om relevant nationell lagstiftning begränsar rätten till retroaktiv ersättning — för det fall talan bifalls — till en tid av två år räknat bakåt från den dag då talan väcktes, och är Industrial Tribunal skyldig att åsidosätta en sådan föreskrift i nationell rätt, om den finner det nödvändigt?"

Den första frågan

20 Genom den första frågan vill den nationella domstolen i huvudsak veta från vilken dag tjänstgöringsperioder för deltidsanställda utsatta för indirekt könsdiskriminering skall beaktas med avseende på beräkningen av de ytterligare förmåner som de är berättigade till.

21 Det skall i detta hänseende inledningsvis understrykas att det är ostridigt att utbetalning av ytterligare förmåner enligt ett sådant yrkesbaserat pensionssystem som det som avses i målet vid den nationella domstolen i princip faller under begreppet lön i den mening som avses i artikel 119 i fördraget.

22 Det skall vidare betonas att domstolen i det ovannämnda målet Defrenne fastslog att principen i artikel 119 om lika lön för kvinnor och män kan åberopas vid nationella domstolar och att dessa domstolar är skyldiga att skydda de rättigheter som tillkommer enskilda enligt denna bestämmelse. Emellertid fastslog domstolen i punkterna 74 och 75 i nämnda dom att den direkta effekten av artikel 119, till följd av tvingande rättssäkerhetshänsyn som rör samtliga berörda offentliga och privata intressen, inte kan åberopas till stöd för sådana ersättningskrav som avser löneperioder före dagen för den domen, det vill säga den 8 april 1976, utom i de fall då arbetstagare redan tidigare har inlett ett rättsligt förfarande eller framställt ett motsvarande anspråk.

23 Domstolen medgav emellertid i punkt 20—22 i domen i det ovannämnda målet Bilka att även om ett pensionssystem har antagits i enlighet med vad som föreskrivs i nationell lagstiftning, utgör det, om det är grundat på ett avtal med arbetstagarna eller deras representanter och om det inte är finansierat av staten, inte ett sådant socialt trygghetssystem som är direkt reglerat i lag och som därför är undantaget från tillämpningsområdet för artikel 119. De förmåner som med stöd av ett sådant system utges till de anställda utgör förmåner som arbetstagaren får av arbetsgivaren på grund av anställningen, i den mening som avses i artikel 119 andra stycket.

24 Även om dessa principer bekräftades i domen i målet Barber beträffande yrkesbaserade pensionssystem som utgör "contracted-out"-system, fastslog domstolen i punkterna 44 och 45 i den domen att på grund av tvingande rättssäkerhetshänsyn kan den direkta effekten av artikel 119 i fördraget inte åberopas till stöd för krav på rätt till pension med verkan från en tidpunkt som infaller före den dag då den domen meddelades, med undantag för personer som i rätt tid har vidtagit åtgärder för att tillvarata sina rättigheter.

25 Som domstolen har preciserat i dom av den 6 oktober 1993 i mål C-109/91, Ten Oever (Rec. 1993, s. I-4879, punkterna 19 och 20), framgår det av domen i det ovannämnda målet Barber att den direkta effekten av artikel 119 i fördraget kan åberopas för att kräva likabehandling i fråga om yrkesbaserade pensioner endast såvitt gäller sådana förmåner som är hänförliga till anställningsperioder efter den 17 maj 1990, det vill säga den dag då den domen meddelades, med undantag för fall där arbetstagaren eller dennas rättsinnehavare före nämnda dag har väckt talan eller anfört ett enligt tillämplig nationell rätt motsvarande klagomål.

26 Denna begränsning förekommer även i protokoll nr 2 fogat till Fördraget om Europeiska unionen med följande lydelse: "Vid tillämpningen av artikel 119 i detta fördrag skall förmåner för arbetstagare på grund av sociala trygghetssystem inte anses som lön om och i den mån förmånerna kan hänföras till anställningstider före den 17 maj 1990, utom när det gäller arbetstagare eller deras förmånsberättigade anhöriga som före den tidpunkten har väckt talan vid domstol eller inlett ett likvärdigt förfarande enligt tillämplig nationell lagstiftning."

27 I domarna av den 28 september 1994 i mål C-57/93, Vroege (Rec. 1994, s. I-4541, punkt 20—27), och i mål C-128/93, Fisscher (Rec. 1994, s. I-4583, punkt 17—24), ansåg emellertid domstolen att begränsningen i tiden av rättsverkningarna av domen i målet Barber endast avsåg sådan diskriminering som, på grund av undantag som övergångsvis föreskrevs i gemenskapsrätten och som kunde tillämpas på yrkesbaserade pensioner, på skäliga grunder kunnat anses som godtagbar av arbetsgivarna och enligt pensionssystemen (dom av den 24 oktober 1996 i mål C-435/93, Dietz (REG 1996, s. I-5223, punkt 19).

28 Vad beträffar rätten att vara ansluten till yrkesbaserade system konstaterade domstolen även att det inte fanns några omständigheter som kan anses ha lett till att berörda yrkesgrupper har kunnat missta sig i fråga om tillämpligheten av artikel 119.

29 Det är nämligen sedan domen i det ovannämnda målet Bilka uppenbart att diskriminering på grund av kön vid erkännandet av en sådan rätt strider mot artikel 119 (domarna i de ovannämnda målen Vroege, punkt 29, Fisscher, punkt 26, och Dietz, punkt 30).

30 Eftersom det inte har föreskrivits någon begränsning i tiden av rättsverkningarna av domen i målet Bilka, kan den direkta effekten av artikel 119 åberopas för retroaktiva krav på likabehandling avseende rätten att vara ansluten till ett yrkesbaserat pensionssystem, och det sedan den 8 april 1976, den dag då domen i det ovannämnda målet Defrenne meddelades. I den sistnämnda domen erkändes för första gången den direkta effekten av artikel 119 (domen i det ovannämnda målet Dietz, punkt 21).

31 Enligt den brittiska regeringen avser målet vid den nationella domstolen storleken på avgångspension som utges enligt ett yrkesbaserat socialt trygghetssystem och inte rätten att ansluta sig till ett sådant system. Följaktligen kan artikel 119 endast åberopas för att ändra omfattningen av de förmåner som en person har rätt till som befinner sig i samma situation som sökandena i målet vid den nationella domstolen, och vid denna beräkning kan endast perioder efter den 17 maj 1990 beaktas.

32 Beträffande rätten att erhålla ytterligare förmåner än avgångspension från ett sådant yrkesbaserat pensionssystem som det aktuella i målet vid den nationella domstolen skall det påpekas att, även om de berörda alltid har haft rätt till avgångspension inom ramen för Superannuation Scheme, faktum dock kvarstår att de endast delvis har getts möjlighet att betala in avgifter till nämnda system. De har nämligen enbart på grund av att de har arbetat deltid uttryckligen frånkänts ställning som MHO, genom vilken det är möjligt att få tillträde till ett särskilt system inom ramen för Superannuation Scheme.

33 Det är i detta hänseende tillräckligt att påpeka att det av punkt 23 i domen i det ovannämnda målet Dietz framgår att anslutningen till ett system skulle vara helt utan intresse för arbetstagaren om den inte gav denne arbetstagare rätt till förmåner enligt systemet i fråga. I en sådan situation som den som avsågs i den tvisten fastslog domstolen att rätten att få avgångspension enligt ett yrkesbaserat pensionssystem är olösligt förbunden med rätten att vara ansluten till ett sådant system.

34 Detsamma gäller när den diskriminering som deltidsanställda arbetstagare utsätts för är en följd av en diskriminering i fråga om tillträde till ett särskilt system som ger rätt till ytterligare förmåner.

35 Mot bakgrund av det ovan anförda skall den första frågan besvaras så, att tjänstgöringsperioder för deltidsanställda utsatta för indirekt könsdiskriminering skall beaktas från och med den 8 april 1976, den dag då domen i det ovannämnda målet Defrenne meddelades, med avseende på beräkningen av de ytterligare förmåner som de är berättigade till.

Den andra frågan

36 Genom den andra frågan vill den nationella domstolen i huvudsak veta om gemenskapsrätten är till hinder för att en nationell bestämmelse tillämpas på en talan som väckts med stöd av artikel 119 i fördraget, då rättsverkningarna i tiden — för det fall talan bifalls — enligt denna nationella bestämmelse begränsas till en tid av två år räknat bakåt från den dag då talan väcktes.

37 Det skall i detta avseende inledningsvis erinras om att i avsaknad av gemenskapsrättsliga bestämmelser på området tillkommer det enligt fast rättspraxis varje medlemsstat att i dess nationella rättsordning utse de behöriga domstolarna och fastställa processrättsliga regler för sådan talan som är avsedd att säkerställa skyddet av de rättigheter som skapas för de enskilda genom gemenskapsrättens direkta effekt, varvid förutsätts att dessa regler inte får vara mindre gynnsamma än de som gäller för en liknande talan av nationell karaktär och att de inte medför att det i praktiken blir omöjligt att utöva de rättigheter som följer av gemenskapens rättsordning (se i detta hänseende domarna av den 16 december 1976 i mål 33/76, Rewe, Rec. 1976, s. 1989, punkterna 5 och 6, och i mål 45/76, Comet, Rec. 1976, s. 2043, punkt 13, domen i det ovannämnda målet Fisscher, punkt 39, och dom av den 6 december 1994 i mål C-410/92, Johnson, Rec. 1994, s. I-5483, punkt 21).

38 Enligt sökandena vid den nationella domstolen framgår det inte på något sätt av domen i det ovannämnda målet Fisscher att det skulle vara tillåtet att begränsa de förmåner som sökandena kan beviljas, åtminstone inte efter år 1976. Det förefaller nämligen inte vara någon mening med att fastslå att personer i sökandenas situation har rätt att ansluta sig till ett yrkesbaserat socialförsäkringssystem, om förmåner som följer av denna anslutning endast kan beräknas på grundval av dessa personers tjänstgöring från och med år 1990.

39 Vid sammanträdet har kommissionen gjort gällande att regulation 12 i Occupational Pension Regulations i själva verket hindrar sökandena vid den nationella domstolen från att göra gällande sina rättigheter enligt artikel 119 i fördraget och att denna regel följaktligen strider mot principen om rättsligt skydd.

40 Den brittiska regeringen anser däremot att en sådan restriktiv nationell bestämmelse som den aktuella i målet vid den nationella domstolen medför en begränsning av omfattningen av retroaktiva anspråk rörande perioder före talans väckande och att den därför är jämförbar med den bestämmelse som var aktuell i domen i det ovannämnda målet Johnson.

41 Det skall i detta hänseende konstateras att tillämpningen i förfaranden rörande rätten att ansluta sig till yrkesbaserade pensionssystem av en sådan processuell regel som regulation 12 i Occupational Pension Regulations, enligt vilken rätten att få ansluta sig till ett system inte kan beviljas för en period som infallit mer än två år före talans väckande, medför att sökandena i målet vid den nationella domstolen berövas rätt till ytterligare förmåner enligt det system som de har rätt att vara anslutna till, eftersom nämnda förmåner endast kan beräknas på grundval av sökandenas tjänstgöring från och med år 1990, det vill säga två år före tidpunkten för talans väckande.

42 Det skall emellertid påpekas att i ett sådant fall avser talan inte att erhålla vissa ytterligare förmåner med retroaktiv verkan, utan att de berörda skall få rätt att utan inskränkning ansluta sig till ett yrkesbaserat system genom att tillerkännas ställning som MHO, med vilken följer rätt till ytterligare förmåner.

43 Medan de omtvistade reglerna i domen av den 27 oktober 1993 i mål C-338/91, Steenhorst-Neerings (Rec. 1993, s. I-5475), och i domen i det ovannämnda målet Johnson endast begränsade den period som föregick talans väckande för vilken retroaktiv betalning av förmåner kunde erhållas, är den omtvistade regeln i målet vid den nationella domstolen till hinder för att de berördas hela tjänstgöringstid från och med den 8 april 1976 till år 1990 beaktas vid beräkningen av de ytterligare förmåner som kan utgå även efter talans väckande.

44 Till skillnad från de aktuella reglerna i ovannämnda domar — som i rättssäkerhetens intresse endast begränsade den retroaktiva verkan av en talan om att erhålla vissa förmåner men dock inte stred mot själva kärnan i de rättigheter som följer av

gemenskapens rättsordning — innebär följaktligen en sådan regel som den i målet vid den nationella domstolen att det i praktiken blir omöjligt för enskilda att med åberopande av gemenskapsrätten göra gällande sina rättigheter.

45 Det skall för övrigt erinras om att den sistnämnda nationella regeln innebär en begränsning i tiden av den direkta effekten av artikel 119 i fördraget i de fall då en sådan begränsning varken har föreskrivits i domstolens rättspraxis eller i protokoll nr 2 fogat till Fördraget om Europeiska unionen.

46 Den brittiska regeringens argument att syftet med en begränsning i tiden är att bidra till rättssäkerheten genom att uppmuntra sökandena att påskynda sina krav ändrar inte denna slutsats. Det är i detta hänseende tillräckligt att påpeka att de ifrågavarande nationella reglerna även gäller personer som, i likhet med Mary Teresa Magorrian och Irene Patricia Cunningham, har väckt talan innan de lämnade sin anställning och innan de fick rätt att utnyttja det aktuella yrkesbaserade pensionssystemet.

47 Följaktligen skall den andra frågan besvaras så, att gemenskapsrätten är till hinder för att en nationell bestämmelse tillämpas på en talan som väckts med stöd av artikel 119 i EG-fördraget om att tillerkänna sökandena rätt att ansluta sig till ett yrkesbaserat pensionssystem, då rättsverkningarna i tiden — för det fall talan bifalls — enligt denna nationella bestämmelse begränsas till en tid av två år räknat bakåt från den dag då talan väcktes.

Rättegångskostnader

48 Den kostnader som har förorsakats den brittiska regeringen samt Europeiska gemenskapernas kommission, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 9 juli 1996 har ställts av Office of the Industrial Tribunals and Fair Employment Tribunal, Belfast — följande dom:

1) **Tjänstgöringsperioder för deltidsanställda utsatta för indirekt könsdiskriminering skall beaktas från och med den 8 april 1976, den dag då domen i mål 43/75, Defrenne, meddelades, med avseende på beräkningen av de ytterligare förmåner som de har rätt till.**

2) **Gemenskapsrätten är till hinder för att en nationell bestämmelse tillämpas på en talan som väckts med stöd av artikel 119 i EG-fördraget om att tillerkänna sökandena rätt att ansluta sig till ett yrkesbaserat pensionssystem, då rättsverkningarna i tiden — för det fall talan bifalls — enligt denna nationella bestämmelse begränsas till en tid av två år räknat bakåt från den dag då talan väcktes.**

Schintgen Mancini Kapteyn

Murray Hirsch

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 11 december 1997.

R. Grass H. Ragnemalm

Justitiesekreterare Ordförande på sjätte avdelningen